

DIANA DAJNOWICZ-PIESIECKA

Uniwersytet w Białymstoku

CZY „OBCY” W PAŃSTWIE OZNACZA KŁOPOTY?
FENOMEN PRZESTĘPCZOŚCI CUDZOZIEMCÓW
W SZWAJCARII ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM
POLAKÓW

1. WPROWADZENIE

Tematyka migracyjna to jedno z częściej podejmowanych zagadnień w aktualnym dyskursie publicznym. Środowisko naukowe, politycy, organizacje pozarządowe, publicyści, społeczeństwo – wszystkie te podmioty, w mniejszym lub większym stopniu, ogniskują swoją uwagę wokół problemów związanych z przemieszczaniem się terytorialnym Polaków za granicę, cudzoziemców do Polski, a w ostatnich kilku latach przede wszystkim wokół problematyki napływu uchodźców do Europy na niespotykaną od czasów II wojny światowej skalę¹.

Migracje to zjawisko istniejące od najwcześniejszych okresów historii świata. Współcześnie przybiera ogromne rozmiary; na przestrzeni ostatnich kilku dziesięcioleci znacząco się zintensyfikowało. Szacuje

¹ Tylko w latach 2015-2016 odnotowano napływ ponad miliona osób do Unii Europejskiej, które w przeważającej części uciekały na stary kontynent w poszukiwaniu ratunku przed wojną w Syrii i innych krajach. Por. szerzej: Komisja Europejska, *UE a kryzys uchodźczy*, Unia Europejska 2016, <http://bit.ly/zp19-3-16> (dostęp: 18 października 2018 r.).

się, że na całym świecie w 2015 r. blisko 244 miliony osób żyło w kraju innym niż ten, w którym się urodzili (3,3% światowej populacji ludzi), co stanowi trzykrotność liczby międzynarodowych migrantów z 1970 r., kiedy wynosiła ona prawie 84,5 mln (2,3% światowej populacji ludzi)².

Wśród obywateli państw europejskich najczęściej decydują się na emigrację pochodzący z krajów położonych we wschodniej części kontynentu – Rosjanie, Ukraińcy, Rumuni, a także Polacy³. Natomiast europejskim krajem, który odznacza się największym odsetkiem imigrantów w swojej populacji, jest Szwajcaria. W 2017 r. ludność Szwajcarii liczyła 8,48 mln osób, wśród których 6,36 mln to byli Szwajcarzy, zaś 2,13 mln stanowiły osoby niebędące obywatelami tego kraju⁴. Oznacza to, że nieco ponad 25% ludności kraju Helwetów stanowią imigranci.

Jedną z przyczyn tego stanu jest sytuacja demograficzna Szwajcarii, w której od lat 70. notuje się poważny spadek stopy urodzeń, co w wieloletniej perspektywie wygenerowało zapotrzebowanie na dodatkową, zagraniczną siłę roboczą w szwajcarskiej gospodarce⁵. Kraj ten jest również atrakcyjny dla obcokrajowców ze względu na niskie podatki, swoją otwartość na cudzoziemców, piękne położenie, przewidywalną i stabilną politykę zagraniczną, której strategicznym założeniem jest powstrzymanie się od angażowania w konflikty zbrojne, a także perspektywę rozwoju w dużych firmach⁶.

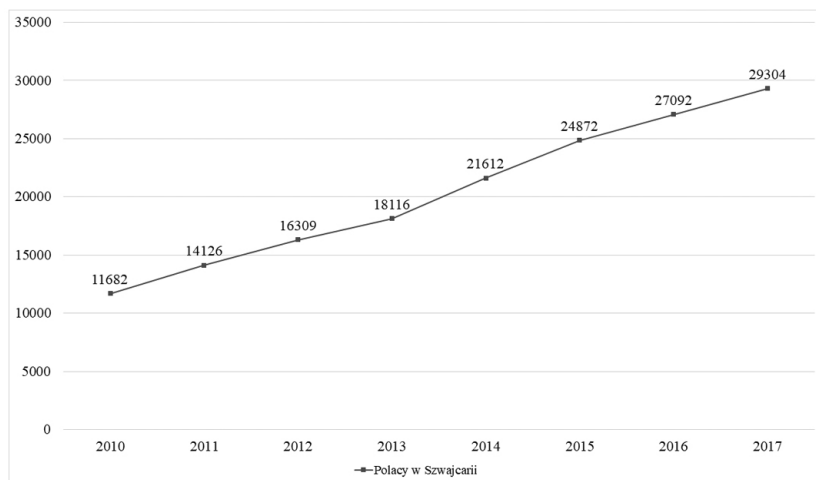
² International Organization for Migration, *World Migration Report 2018*, Genewa 2017, s. 15, https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf (dostęp: 18 października 2018 r.).

³ *Ibidem*, s. 14.

⁴ Dane statystyczne Federalnego Urzędu Statystycznego Szwajcarii (The Swiss Federal Statistical Office), <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/population/effectif-change.html> (dostęp: 18 października 2018 r.).

⁵ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (Departament Rynku Pracy), *Informacja w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce*, Warszawa 2010, s. 31, <https://http://bit.ly/zp19-3-17> (dostęp: 18 października 2018 r.).

⁶ D. NOWOTNIK, *Migracje zagraniczne w krajach Unii Europejskiej w warunkach kryzysu gospodarczego*, «Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego» 18/2011, s. 63.

Wykres 1. Populacja Polaków zamieszkujących w Szwajcarii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Federalnego Urzędu Statystycznego Szwajcarii.

Szwajcaria to państwo, które ma zróżnicowaną narodowościowo strukturę ludności. Przykuwa ono również coraz większą uwagę Polaków decydujących się na emigrację. Potwierdzeniem tego są dane dotyczące rozmiarów populacji Polaków zamieszkujących ten kraj, zgodnie z którymi liczba naszych rodaków w tym państwie na przestrzeni ostatnich ośmiu lat wzrosła niemalże trzykrotnie.

Dane przedstawione na wykresie dotyczą liczby Polaków pozostających w Szwajcarii zarówno w wymiarze krótko-, jak i długoterminowym, czyli posiadających pozwolenia na pobyt typu: B, C, Ci, F, L, oraz dyplomatów i międzynarodowych urzędników służby cywilnej z immunitetem dyplomatycznym oraz bez takiego immunitetu⁷. Z wykresu

⁷ *Pozwolenie typu B* – pozwolenie przyznające prawo pobytu wydawane na pięć lat. *Pozwolenie typu C* – pozwolenie na pobyt nadawane co najmniej po pięciu latach posiadania pozwolenia typu B. *Pozwolenie typu Ci* – pozwolenie na pobyt i pracę zarobkową wydawane dla członków rodzin przedstawicieli organizacji międzyrządowych

wynika, że na przestrzeni lat 2010-2017 liczba Polaków zamieszkujących Szwajcarię wzrosła z 11 682 do 29 304 osób, co oznacza powiększenie się tej populacji aż o 251%. Mając na uwadze ten dynamiczny wzrost udziału polskich obywateli wśród szwajcarskiej ludności, warto zwrócić uwagę na to, jakie konsekwencje rodzi to dla państwa przyjmującego.

Zasadniczo napływ imigrantów pociąga za sobą skutki zarówno w wymiarze gospodarczym, politycznym, jak i społecznym. Nowe postacie w społeczeństwie wnoszą do niego wiele pozytywów, jednak osoby te bywają również odpowiedzialne za zmiany w obszarze zjawisk negatywnych, jak na przykład przestępczość. Co prawda uczestnictwo imigrantów w przestępczości państwa przyjmującego nie jest automatyczne (przecież nie każdy musi zachowywać się niezgodnie z normą prawną karnego), to niewątpliwie jest to zjawisko istniejące oraz niemożliwe do wykluczenia i pełnej eliminacji. Dyskusja na temat wpływu imigrantów na przestępczość kraju przyjmującego rozpoczęła się już pod koniec XIX w.⁸, jednak i współcześnie problematyka oddziaływania cudzoziemców na obraz przestępczości w państwie ich goszczącym stanowi jedno z bardziej nurtujących zagadnień, którymi zajmują się kryminolodzy⁹. Istnieje wiele teorii dotyczących powiązań między imigrantami a przestępczością państwa ich przyjmującego.

i zagranicznych przedstawicielstw. *Pozwolenie typu F* – pozwolenie na tymczasowe pozostanie w Szwajcarii cudzoziemca, któremu nakazano opuszczenie tego państwa, co jednak jest niemożliwe do wyegzekwowania np. z uwagi na naruszenie prawa międzynarodowego przez kraj ojczysty cudzoziemca. *Pozwolenie typu L* – tzw. krótkotrwale pozwolenie na pobyt ważne maksymalnie 364 dni. Informacje autorka opracowania pozyskała ze strony www Krajowego Urzędu ds. Migracji, <http://bit.ly/zp19-3-18> (dostęp: 18 października 2018 r.).

⁸ Por. m.in. H.H. HART, *Immigration and Crime*, «The American Journal of Sociology» 2/1896, s. 369-377.

⁹ Por. m.in. R. MARTINEZ, M.T. LEE, *On Immigration and Crime*, Criminal Justice 2000, US Department of Justice, Office of Justice Programs, vol. 1, s. 486-524; M. KILLIAS, *Immigration and Crime: The European Experience*, European University Institute, Fiesole 2011, s. 1-23; M. BIANCHI, P. BUONANNO, P. PINOTTI, *Do Immigrants Cause Crime?*, «Journal of the European Economic Association» 10.6/2012, s. 1318-1347; B. BELL, F. FASANI, S. MACHIN, *Crime and immigration: evidence from large immigrant waves*, «The Review of Economics and Statistics» 95.4/2013, s. 1278-1290.

Za przykład posłużyć może choćby ekonomiczna teoria przestępczości, zgodnie z którą imigranci oddziałują na współczynnik przestępczości państwa ich przyjmującego, ponieważ tę grupę osób oraz krajowców różnicują takie czynniki, jak możliwości legalnego zarobkowania oraz odmienne ryzyko i koszty skazania¹⁰. Z drugiej zaś strony imigranci mogą oddziaływać na przestępczość w ten sposób, że swoją obecnością przyczyniają się do wzrostu przestępczej aktywności krajowców. Było tak w Stanach Zjednoczonych, kiedy badacze odnotowali wzmożoną działalność przestępczą Amerykanów (zwłaszcza czarnoskórych mężczyzn), która stanowiła odpowiedź na to, że imigranci zaczęli dla nich stanowić konkurencję na rynku pracy¹¹.

Powyższe przyczyniło się do podjęcia na gruncie niniejszego artykułu próby zobrazowania przestępczości cudzoziemców w Szwajcarii ze szczególnym uwzględnieniem Polaków. Celem opracowania jest zweryfikowanie skali, dynamiki i struktury tej przestępczości. Prezentowany tekst jest również pewnego rodzaju próbą zmierzenia się ze stereotypowym wizerunkiem Polaka-złodzieja czy Polaka-przestępcy, który wciąż funkcjonuje w społeczeństwach zachodnich państw europejskich¹². Za jeden z celów opracowania postawiono weryfikację obiegowego obrazu polskiego obywatela poprzez przedstawienie fenomenologicznych aspektów przestępczości popełnianej przez Polaków w Helwecji oraz wskazanie, za jaką część przestępczości w Szwajcarii (dużą? małą?, a może

¹⁰ G.S. BECKER, *Crime and Punishment: An Economic Approach*, «Journal of Political Economy» 76.2/1968, s. 169-217; I. EHRLICH, *Participation in Illegitimate Activities: A Theoretical and Empirical Investigation*, «Journal of Political Economy» 81.3/1973, s. 521-565; M. BIANCHI, P. BUONANNO, P. PINOTTI, *Do Immigrants Cause...*, s. 1323.

¹¹ G.J. BORJAS, J. GROGGER, G.H. HANSON, *Immigration and the Economic Status of African-American Men*, «Economica» 77/2010, s. 255-282.

¹² Por. M. FAŁKOWSKI, A. POPKO, *Niemcy o Polsce i Polakach 2000-2006. Główne wnioski z badania*, Warszawa 2006, s. 3-4; M. FAŁKOWSKI, *Polacy i Niemcy: Wzajemny wizerunek po rozszerzeniu Unii Europejskiej*, [w:] *Polska-Niemcy-Francja. Wzajemny postrzeganie po rozszerzeniu UE*, red. L. KOLARSKA-BOBIŃSKA, M. FAŁKOWSKI, Warszawa 2008, s. 41-42; G. ZARZYCKA, *Stereotypy Polscy i Polaków w świetle badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku studentów zagranicznych*, «Postscriptum Polonistyczne» 1.1/2008, s. 176 i n.

dotyczącą jedynie wybranego rodzaju przestępczości, np. narkotykowej?) odpowiedzialni są polscy obywatele emigrujący do tego państwa.

Należy wskazać, że na gruncie dalszych rozważań dotyczących fenomenologicznych aspektów przestępczości ludności napływowej w Szwajcarii zdecydowano się posługiwać terminem „cudzoziemiec” czy „cudzoziemcy” zamiast „imigrant” i „imigranci”. Przyjęto jednocześnie, analogicznie do definicji z polskiej ustawy o cudzoziemcach¹³, że cudzoziemcem jest osoba, która nie posiada szwajcarskiego obywatelstwa. W niniejszym artykule zdecydowano się na taką praktykę z uwagi na nomenklaturę, którą posługują się w tym zakresie sami Szwajcarzy – w danych statystycznych Federalny Urząd Statystyczny używa bowiem terminu „Ausländer”, czyli „cudzoziemiec”, „obcokrajowiec” czy „zagranicznik”. Tym samym przyjęć należało, że dane statystyczne dotyczące przestępczości, które Urząd ten udostępnia, odnoszą się nie tylko do grupy imigrantów, lecz całej ludności napływowej, która przebywa w Szwajcarii zarówno z zamiarem pobytu krótkoterminowego, jak i na dłużej.

2. METODY

Do zbadania fenomenu przestępczości cudzoziemców, w tym Polaków, obecnych w Szwajcarii wykorzystano metodę analizy danych wtórnych, polegającą na analizie danych już istniejących pochodzących zazwyczaj albo z oficjalnych źródeł (w przypadku danych dotyczących przestępczości źródłami takimi mogą być np. Komenda Główna Policji, Ministerstwo Sprawiedliwości), albo z badań ankietowych przeprowadzanych przez specjalne agencje (np. agencje badania opinii publicznej) czy przez innych badaczy¹⁴. Na potrzeby niniejszego opracowania

¹³ Wedle polskiego ustawodawcy cudzoziemcem jest osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa. Definicję legalną terminu „cudzoziemiec” określa art. 3 pkt 2 ustawy o cudzoziemcach (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 2094).

¹⁴ R. BACHMAN, R.K. SCHUTT, *The practice of research in criminology and criminal justice*, Los Angeles-London-New Dehli-Singapoore-Washington DC 2011, s. 15-16, 306 i n.

posłużono się statystykami kryminalnymi dotyczącymi cudzoziemców skazanych w Szwajcarii w latach 2010-2017 oraz Polaków skazanych w latach 2014-2017 (FBS nie udostępniło danych na temat przestępczości Polaków sprzed 2014 r.). Wykorzystane dane dotyczące przestępczości cudzoziemców zostały udostępnione przez Federalny Urząd Statystyczny Szwajcarii. Należy jednak zwrócić uwagę, że dane te są umiarkowanie szczegółowe (np. brak danych o skazanych na podstawie jednostkowego przepisu kodeksu karnego z wyodrębnieniem narodowości sprawców), co Federalny Urząd Statystyczny uzasadnia ograniczeniami związanymi z porównywaniem danych o skazaniach orzeczonych wobec grup zróżnicowanych narodowościowo. FBS wskazuje, że porównywalność danych dotyczących skazań według narodowości jest możliwa jedynie w ograniczonym zakresie z uwagi na prawdopodobieństwo zniekształceń spowodowanych niedostateczną wiedzą na temat wielkości każdej grupy narodowej zamieszkującej Szwajcarię¹⁵.

Wykorzystane do analizy dane liczbowe dotyczą skazań za popełnienie przestępstwa lub wykroczenia orzeczonych na podstawie czterech aktów prawnych stanowiących źródła przepisów prawa karnego w Szwajcarii, a mianowicie: szwajcarskiego kodeksu karnego¹⁶, ustawy o ruchu drogowym¹⁷, ustawy o środkach odurzających i substancjach psychotropowych¹⁸ oraz ustawy o cudzoziemcach¹⁹.

¹⁵ Objaśnienie dotyczące zasad zbierania danych statystycznych o przestępczości cudzoziemców w Szwajcarii dostępne na stronie Federalnego Urzędu Statystycznego Szwajcarii, <http://bit.ly/zp19-3-19> (dostęp: 18 października 2018 r.).

¹⁶ Szwajcarski kodeks karny z 21 grudnia 1937 r. (Swiss Criminal Code), <http://bit.ly/zp19-3-21> (dostęp: 18 października 2018 r.).

¹⁷ Ustawa o ruchu drogowym z 19 grudnia 1958 r. (Strassenverkehrsgesetz, SVG), <http://bit.ly/zp19-3-22> (dostęp: 18 października 2018 r.).

¹⁸ Ustawa o środkach odurzających i substancjach psychotropowych z 3 października 1951 r. (Federal Act on Narcotics and Psychotropic Substances, Narcotics Act, NarcA), <http://bit.ly/zp19-3-23> (dostęp: 18 października 2018 r.).

¹⁹ Ustawa o cudzoziemcach z 16 grudnia 2005 r. (Federal Act on Foreign Nationals, Foreign Nationals Act, FNA), <http://bit.ly/zp19-3-20> (dostęp: 18 października 2018 r.).

3. PRZESTĘPCZOŚĆ CUDZOZIEMCÓW W SZWAJCARII

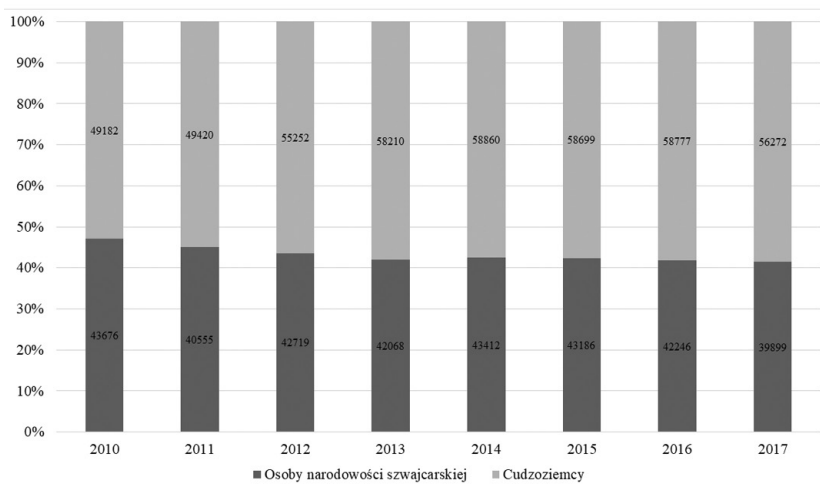
Przez długi okres obecność cudzoziemców w statystycznym obrazie przestępczości Szwajcarii była bardzo skromna, zaś przed rokiem 1980 ich udział zarówno w statystykach policyjnych, jak i sądowych był niższy niż ich odsetek w ogólnej liczbie ludności tego kraju. Po 1980 r. sytuacja zaczęła się jednak stopniowo zmieniać, zaś dziś Szwajcaria stanowi szczególnie interesujący przypadek do analiz przestępczości cudzoziemców, ponieważ ich populacja w tym kraju jest większa niż gdziekolwiek indziej w Europie, a ponadto jest zróżnicowana i charakteryzuje się odmiennymi standardami adaptacyjnymi²⁰.

Na wykresie 2 przedstawiono informacje o wszystkich skazanych w latach 2010-2017 osobach z rozróżnieniem ze względu na narodowość skazanego.

Wskazać należy, że w świetle prezentowanych na wykresie 2 danych liczba osób skazanych w Szwajcarii w okresie od 2010 do 2017 r. kształtowała się w okolicach 100 tysięcy rocznie. W 2010 r. osób skazanych w Szwajcarii było 92 858, w 2011 r. – 89 975, w 2012 r. – 97 971, w 2013 r. – 100 278, w 2014 r. – 102 272, w 2015 r. – 101 885, w 2016 r. – 101 023, a w 2017 r. – 96 171. Do 2014 r. przestępczość osądzoną wyrokiem skazującym cechował więc nieznaczny trend rosnący. Następnie notowano co roku niewielki spadek skazań. Najmniej osób skazano w 2011 r., zaś najwięcej w 2014.

Choć od 2014 r. ogólna liczba skazań maleje, nie oznacza to, że również udział cudzoziemców w przestępczości osądzonej wyrokiem skazującym staje się mniejszy. Liczby przekonują, że sytuacja kształtuje się wręcz odwrotnie. W roku 2010 skazani cudzoziemcy stanowili 53% całej zbiorowości osób wówczas skazanych. W kolejnym roku współczynnik skazanych cudzoziemców w całej populacji osób skazanych w Szwajcarii wynosił 55%. W 2012 r. współczynnik ten kształtował się na poziomie 56%, zaś w latach 2013-2016 co roku cudzoziemcy stanowili 58% grupy

²⁰ M. KILLIAS, *Paradise lost? New trends in crime and migration in Switzerland*, [w:] *Immigration, Crime and Justice*, red. W.F. McDONALD, Bingley (United Kingdom) 2009, s. 34.

Wykres 2. Skazani dorośli w Szwajcarii w latach 2010-2017

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Federalnego Urzędu Statystycznego Szwajcarii.

skazanych za popełnienie przestępstwa lub wykroczenia. W ostatnim analizowanym roku współczynnik wyniósł natomiast 59%, co prowadzi do wniosku, że na przestrzeni lat 2010-2017 udział cudzoziemców w populacji osób skazanych wzrósł o 6 punktów procentowych.

W świetle powyższego należy więc stwierdzić, że w Szwajcarii w statystycznym obrazie przestępczości osądzonej wyrokiem skazującym ludność napływowa odgrywa rolę niebagatelną, ponieważ to właśnie cudzoziemcy stanowią ponad połowę wszystkich sprawców przestępstw i wykroczeń. Chociaż obserwacja rozmiarów przestępczości z perspektywy liczb bezwzględnych dotyczących poszczególnych lat badanego okresu prowadzi do pozornie pozytywnego wniosku, że od 2014 r. przestępczość w Szwajcarii maleje (i to zarówno ta, której sprawcami są Szwajcarzy, jak i ta popełniana przez cudzoziemców), to nie może umknąć uwadze fakt, iż zmienia się układ sił poszczególnych grup skazanych, bowiem nasila się przestępcza aktywność osób tzw. obcego

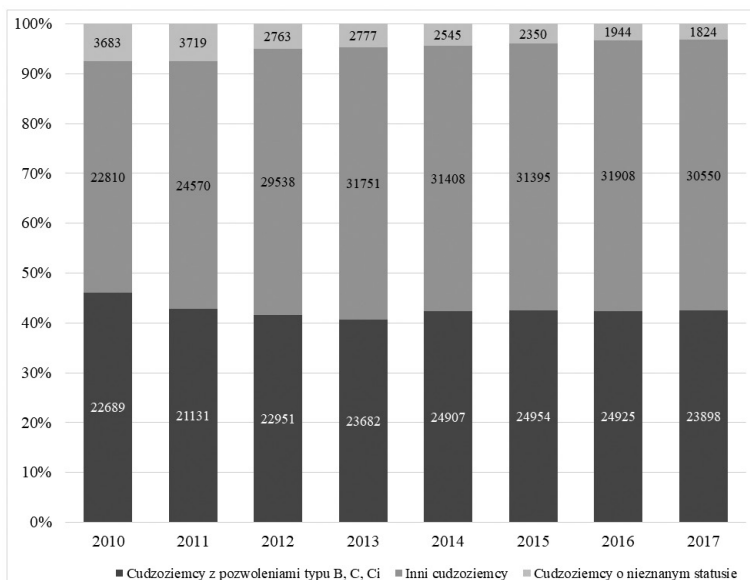
pochodzenia. Potwierdza to rosnący współczynnik skazanych cudzoziemców w całej populacji osób skazanych w Szwajcarii. Niewątpliwie więc przestępczość cudzoziemców jest poważnym problemem szwajcarskich organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, który powolnie, jednakże systematycznie, nabiera na sile.

Pozostawanie Szwajcarii poza Unią Europejską rodziło potrzebę odrębnego uregulowania zasad określających warunki pobytu i podejmowania pracy przez cudzoziemców. Dlatego 21 czerwca 1999 r. Szwajcaria i UE podpisały umowę w sprawie swobodnego przepływu osób²¹, której zasadniczym celem było stopniowe wprowadzenie swobodnego przepływu osób aktywnych zawodowo (zatrudnionych, a także prowadzących działalność na własny rachunek), jak również osób, które pozostają zawodowo nieaktywne (np. studentów, emerytów). Umowa ta w życie weszła w 2002 r.

Wedle postanowień określonych w umowie obywatele państw członkowskich UE-28/EFTA mają prawo wjazdu i pobytu w Szwajcarii bez konieczności podejmowania pracy zarobkowej, o ile jednak dysponują środkami finansowymi na swoje utrzymanie²² oraz są objęci ubezpieczeniem chorobowym wszelkiego ryzyka (w myśl art. 24 ust. 1 załącznika I umowy). Jeżeli jednak cudzoziemiec przyjeżdża do Szwajcarii z zamiarem dłuższego pobytu i podjęcia tu pracy, jest zobowiązany zgłosić się do odpowiedniego urzędu ds. pracy i imigracji z wnioskiem o wydanie pozwolenia na pobyt w Szwajcarii przez okres roku (tzw. pozwolenie L). Gdy cudzoziemiec zdecyduje się zostać i pracować w Szwajcarii dłużej niż rok, powinien pozyskać w tym celu pozwolenie na pobyt na pięć lat (tzw. pozwolenie B), zaś po upływie tego okresu może ubiegać się o pozwolenie typu C.

²¹ Umowa z 21 czerwca 1999 r. między Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie swobodnego przepływu osób (Dz. Urz. UE L 353/71).

²² Wystarczające środki finansowe oznaczają takie środki finansowe, które pozwolą cudzoziemcowi utrzymać się w Szwajcarii, nie wnioskując o objęcie go pomocą społeczną podczas swojego pobytu. To postanowienie ma na celu zminimalizowanie obciążeń finansowych dla kraju przyjmującego w swoje granice obywateli innych państw.

Wykres 3. Skazani cudzoziemcy ze względu na rodzaj posiadanego pozwolenia na pobyt

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Federalnego Urzędu Statystycznego Szwajcarii.

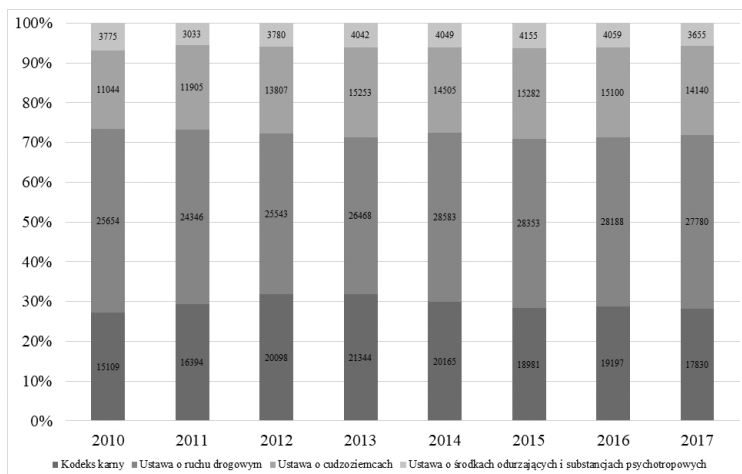
Ze względu na zasady regulujące kwestie pobytu i podejmowania pracy w Szwajcarii przez ludność napływową warto przyjrzeć się w tym zakresie strukturze cudzoziemców skazanych za popełnienie czynu zabronionego i zbadać, czy popełnianie czynów przestępnych jest częstsze wśród osób przebywających w Szwajcarii krótkoterminowo czy na dłuższy czas. Dane dotyczące tego aspektu prezentuje wykres 3.

Wśród skazanych cudzoziemców najliczniejszą grupę stanowią osoby przyporządkowane do kategorii „Inni cudzoziemcy”. Do tej kategorii skazanych zaliczają się skazani posiadający tzw. krótkotrwałe pozwolenia na pobyt i pracę, czyli pozwolenia typu F (dopuszczające tymczasowe pozostanie w Szwajcarii cudzoziemca, któremu nakazano opuszczenie tego państwa) i pozwolenia typu L (krótkotrwałe pozwolenie na pobyt ważne maksymalnie 364 dni), jak również uchodźcy starający się o azyl.

Ta kategoria skazanych cudzoziemców dominuje nad pozostałymi i co więcej, dominacja ta rośnie. W 2010 r. osoby zaliczające się do tej kategorii stanowiły 47% wszystkich skazanych cudzoziemców. Natomiast w roku 2017 ta grupa stanowiła już 55% wszystkich skazanych cudzoziemców, co oznacza, że na przestrzeni badanego okresu osądzona wyrokiem skazującym przestępczość tych osób wzrosła o 8 punktów procentowych. Tym samym należy stwierdzić, że wśród skazanych cudzoziemców większość stanowią osoby, które przebywają w Szwajcarii dość krótko – mniej niż rok bądź też osoby, które przybywają do tego państwa przede wszystkim z powodu niemożliwości prowadzenia bezpiecznego życia w kraju swojego pochodzenia (nie tylko z uwagi na konflikt zbrojny, lecz także z uwagi na bezpieczeństwo ekonomiczne, polityczne, prawne), czyli uchodźcy tymczasowo przyjęci bądź ubiegający się dopiero o azyl.

Z danych z wykresu 3 wynika również, że osoby posiadające pozwolenia na pobyt typu B, C i Ci (czyli pozwolenia długoterminowe) rzadziej popełniają przestępstwa. W 2010 r. stanowili oni 46% wszystkich skazanych cudzoziemców i na przestrzeni analizowanego okresu ich procentowy udział w omawianej grupie zmalał o 4 punkty procentowe, bowiem w 2017 r. stanowili oni już 42% populacji skazanych w Szwajcarii cudzoziemców. Szwajcarski wymiar sprawiedliwości rejestrował również przestępczość cudzoziemców, których status pobytu z pewnych przyczyn był niemożliwy do ustalenia. Ta grupa skazanych cudzoziemców przez wszystkie badane lata pozostawała najmniejsza, a ponadto jej procentowy udział na przestrzeni lat 2010-2017 konsekwentnie malał, co zapewne wynika z poprawy procedur rejestrowania ludności napływowej i przez to sprawniejszego ustalania statusów pobytu cudzoziemców w Szwajcarii.

Analizując statystyczny obraz przestępczości osądzonej wyrokiem skazującym, należy mieć na uwadze, że szwajcarski Federalny Urząd Statystyczny uwzględnił w tym obrazie przestępstwa i wykroczenia określone w kodeksie karnym oraz trzech ustawach dotyczących ruchu drogowego, cudzoziemców i przestępstw narkotykowych. Na wykresie 4 przedstawiono rozmiary skazań cudzoziemców na podstawie poszczególnych aktów prawnych.

Wykres 4. Cudzoziemcy skazani na podstawie głównych ustaw prawnokarnych Szwajcarii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Federalnego Urzędu Statystycznego Szwajcarii.

Z danych zobrazowanych na wykresie nr 4 wynika, że w latach 2010-2017 w Szwajcarii cudzoziemcy najczęściej skazywani byli za przestępstwa lub wykroczenia z ustawy o ruchu drogowym. Sprawcy przestępstw i wykroczeń drogowych co roku stanowili ponad 40% wszystkich skazanych cudzoziemców. Największy udział skazanych za przestępstwa lub wykroczenia drogowe wśród ogółu skazanych cudzoziemców miał miejsce w roku 2010, gdy kształtował się na poziomie 46%. Natomiast najniższy udział skazanych za tego rodzaju przestępczość w grupie wszystkich skazanych obcego pochodzenia miał miejsce w 2013 r. i wynosił 40%. Czynami zabronionymi w ustawie o ruchu drogowym najczęściej popełnianymi przez cudzoziemców są przede wszystkim:

- rażąco naruszenie zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym określone w art. 90 § 2 szwajcarskiego kodeksu karnego, które na przykład w roku 2017 stanowiło podstawę orzeczenia wyroku skazującego wobec 13 132 cudzoziemców (47% cudzoziemców skazanych za przestępstwo lub wykroczenie drogowe);

- prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości²³ określone w art. 91 s.k.k., za którego popełnienie w 2017 r. skazano 6481 cudzoziemców (23%);
- prowadzenie pojazdu bez uprawnień określone w art. 95 § 1 i 2 s.k.k., za które skazano w 2017 r. 5523 osób obcego pochodzenia (20%)²⁴.

Drugim aktem prawnym, na podstawie którego orzeka się wobec cudzoziemców najczęściej wyroków skazujących, jest szwajcarski kodeks karny. Współczynnik skazań orzeczonych za przestępstwa lub wykroczenia określone w kodeksie w analizowanym okresie wahał się od 27% (w 2010 r.) do 31% (zarówno w roku 2012, jak i 2013). Kodeksowymi przestępstwami i wykroczeniami najliczniej popełnianymi przez cudzoziemców były przede wszystkim te przeciwko własności, za które, przykładowo w 2017 r., skazano 8714 cudzoziemców, stanowiących 49% wszystkich cudzoziemców skazanych w tym roku za popełnienie czynu zabronionego określonego w kodeksie karnym. Spośród przestępstw tego rodzaju najczęściej popełnianymi przez cudzoziemców były kradzieże, zniszczenie mienia oraz oszustwa, czyli przestępstwa przeciwko wolności.

Drugim rodzajem przestępstw i wykroczeń z kodeksu karnego, za których popełnienie wobec cudzoziemców orzekano najczęściej wyroków skazujących, stanowiły zachowania skierowane przeciwko wolności. Tytułem przykładu, posługując się danymi za rok 2017, należy wskazać, że za przestępstwa i wykroczenia przeciwko wolności skazano w tym roku 4208 cudzoziemców. Skazani za czyny tego rodzaju stanowili tym samym 24% wszystkich cudzoziemców skazanych na podstawie

²³ W Szwajcarii dopuszczalna zawartość alkoholu we krwi kształtuje się na poziomie 0,5 promila. Podobnie jak funkcjonuje to w Polsce, szwajcarska policja ma prawo zażądać od kierowcy poddania się badaniu na zawartość alkoholu we krwi, a także testowi na obecność środków odurzających. BIURO ANALIZ I DOKUMENTACJI – ZESPÓŁ ANALIZ I OPRACOWAŃ TEMATYCZNYCH, *Kary za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości w wybranych krajach*, Warszawa 2014, s. 22.

²⁴ Na podstawie danych o dorosłych i niepełnoletnich osobach skazanych za wykroczenie lub przestępstwo na podstawie ustawy o ruchu drogowym, <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/crime-criminal-justice/criminal-justice.assetdetail.5450149.html> (dostęp: 18 października 2018 r.).

kodeksu karnego w 2017 r., zaś najliczniej popełnianymi przez nich przestępstwami tego rodzaju były wtargnięcie na teren prywatny oraz zastraszanie²⁵.

W obrazie przestępczości cudzoziemców osądzonej wyrokiem skazującym istotną rolę odgrywają również przestępstwa i wykroczenia określone w ustawie o cudzoziemcach. Z danych przedstawionych na wykresie 4 wynika, że osoby skazane na podstawie regulacji zawartych w tym akcie prawnym co roku stanowią około 22% wszystkich skazywanych w Szwajcarii cudzoziemców. Omawiana ustawa penalizuje między innymi takie zachowania, jak: nielegalne przekroczenie granicy, podejmowanie pracy bez pozwolenia, ułatwianie nielegalnego przekraczania granicy cudzoziemcom, znajdowanie zatrudnienia cudzoziemcom bez wymaganego zezwolenia na pracę, zatrudnianie cudzoziemców nieposiadających zezwolenia na pracę czy zawieranie małżeństwa z cudzoziemcem w celu otrzymania przez niego pozwolenia na pobyt i zatrudnienie. Przeważającą część przestępstw określonych w tej ustawie, których sprawcami byli cudzoziemcy, stanowią wspomniane nielegalne przekroczenie granicy, a także bezprawny pobyt w Szwajcarii. Odpowiednio w roku 2017 za pierwsze z tych przestępstw, czyli nielegalne przekroczenie granicy, skazano 7571 cudzoziemców (54% populacji skazanych na podstawie ustawy o cudzoziemcach), zaś za drugie, czyli za bezprawny pobyt w Szwajcarii, skazano 7898 osób (56%)²⁶. Należy zwrócić uwagę, że liczby te przekonują, iż wśród populacji skazanych cudzoziemców były osoby, które skazano za popełnienie więcej niż jednego przestępstwa z ustawy o cudzoziemcach. Dodać też trzeba, że zachowania penalizowane w tej ustawie są domeną raczej osób obcego pochodzenia, ponieważ udział Szwajcarów wśród wszystkich

²⁵ Na podstawie danych o dorosłych i niepełnoletnich osobach skazanych za wykroczenie lub przestępstwo na podstawie szwajcarskiego kodeksu karnego, <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/crime-criminal-justice/criminal-justice.assetdetail.5450159.html> (dostęp: 27 października 2018 r.).

²⁶ Na podstawie danych o dorosłych i niepełnoletnich osobach skazanych za wykroczenie lub przestępstwo na podstawie ustawy o cudzoziemcach, <https://www.bfs.admin.ch/bfs/en/home/statistics/crime-criminal-justice/criminal-justice.assetdetail.5366418.html> (dostęp: 18 października 2018 r.).

skazanych za przestępstwa i wykroczenia z tej ustawy w samym tylko 2017 r. wynosił zaledwie 4% (w poprzednich, np. 2016 i 2015 niewiele więcej, bo 5%).

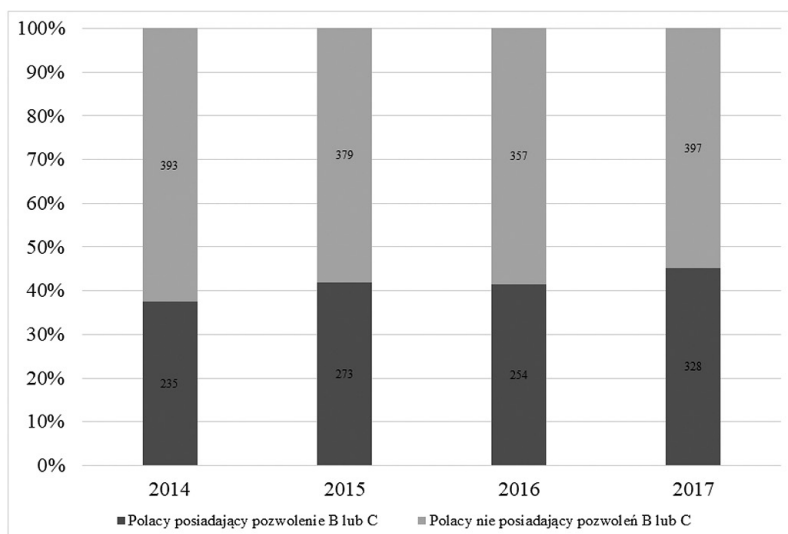
Z danych przedstawionych na wykresie 4 wynika ponadto, że najmniej wyroków skazujących wobec cudzoziemców orzeka się na podstawie ustawy o środkach odurzających i substancjach psychotropowych. Udział skazań na podstawie przepisów tego aktu prawnego od lat kształtuje się na niewysokim poziomie – w analizowanym okresie co roku 6% wszystkich skazanych cudzoziemców stanowili sprawcy przestępstw narkotykowych z tej ustawy (wyjątek stanowiły rok 2010, kiedy udział ten wynosił 7%, i rok 2011, gdy kształtował się on na poziomie 5%). Dane te dziwią i weryfikują przypuszczenia dotyczące cudzoziemców jako głównych sprawców przestępstw narkotykowych. Biorąc bowiem pod uwagę, że nielegalna produkcja i obrót środkami odurzającymi stanowią przedmiot działalności głównie cudzoziemskich zorganizowanych grup przestępczych pochodzących z Afryki Zachodniej i południowo-wschodniej Europy, można było się spodziewać, że udział skazań cudzoziemców na podstawie tej ustawy będzie znacznie wyższy²⁷.

4. PRZESTĘPCZOŚĆ POLAKÓW W SZWAJCARII

Niskie bezrobocie wśród obywateli Szwajcarii oraz względne zaufanie do franka szwajcarskiego i postrzeganie go jako bezpiecznej waluty zachęca coraz więcej Polaków do emigracji zarobkowej do tego kraju²⁸. Mając na uwadze powiązania pomiędzy obecnością cudzoziemców w danym kraju a przestępczością w nim występującą, na wykresie 5

²⁷ M. PERKOWSKA, *Status społeczny cudzoziemców w Szwajcarii jako grupy zagrożonej wykluczeniem społecznym*, [w:] *Wybrane prawne, kryminologiczne i medyczne aspekty wykluczenia społecznego*, red. E.M. GUZIK-MAKARUK, E.W. PŁYWACZEWSKI, Białystok 2016, s. 117; M. PERKOWSKA, *Przestępczość zorganizowana w Szwajcarii – fenomen zjawiska*, [w:] *Współczesne oblicza przestępczości zorganizowanej*, red. K. ŁASKOWSKA, Białystok 2014, s. 219-240.

²⁸ M. MATKOWSKA, *Współczesne problemy migracji w Polsce*, «Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania» 24/2011, s. 95.

Wykres 5. Skazani Polacy według posiadanego pozwolenia na pobyt i pracę

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Federalnego Urzędu Statystycznego Szwajcarii.

przedstawiono obraz tego zjawiska z perspektywy skazań orzeczonych wobec członków polskiej diaspory w Szwajcarii.

Większość Polaków przebywających w Szwajcarii posiada pozwolenia na pobyt typu B i C. Tytułem przykładu wskazać można dane z roku 2017, gdy aż 94% wszystkich pozostających w Szwajcarii Polaków miało właśnie te dwa typy pozwoleń na pobyt i pracę. Przyglądając się jednak strukturze skazań Polaków przez pryzmat posiadanego przez nich pozwolenia, dostrzec można zgoła inną tendencję. Wśród polskich obywateli skazanych w Szwajcarii za popełnienie przestępstwa lub wykroczenia przeważają osoby nieposiadające tych dokumentów, choć różnica między jedną i drugą grupą skazanych co roku maleje. W 2014 r. wśród wszystkich skazanych Polaków 37% stanowiły osoby będące posiadaczami pozwoleń typu B i C. W 2015 i 2016 r. posiadacze pozwoleń B i C stanowili już 42% skazanych w Szwajcarii Polaków, zaś w 2017 – 45%. W świetle danych z wykresu 5 stwierdzić można, że wśród

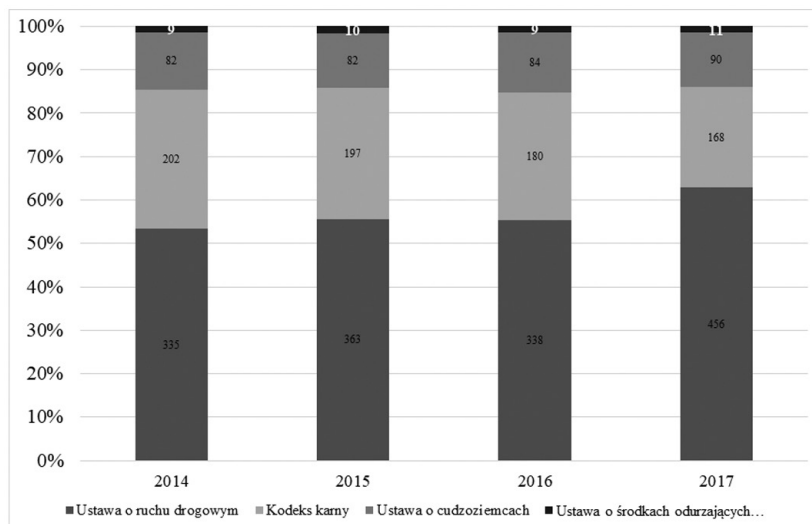
skazanych Polaków, podobnie jak w ogólnym obrazie przestępczości cudzoziemców, ponad połowę stanowią osoby pozostające w Helwecji krótkoterminowo, tzn. nieposiadające zezwoleń na osiedlenie się typu B i C.

Z wykresu nr 4, odnoszącego się do wszystkich skazanych w Szwajcarii cudzoziemców, wynika, że najczęściej popełnianymi są przestępstwa drogowe. Z kolei wykres 6 uszczegóławia tę kwestię w zakresie dotyczącym sprawców polskiego pochodzenia, pokazując, czy w odniesieniu do tej grupy cudzoziemców proporcje kształtują się podobnie jak w przypadkach ogółu sprawców obcego pochodzenia.

Wśród Polaków skazanych w Szwajcarii w latach 2014-2017 najwięcej było sprawców przestępstw lub wykroczeń z ustawy o ruchu drogowym. W ogólnym obrazie przestępczości cudzoziemców osądzonej wyrokiem skazującym czyny penalizowane w tej ustawie stanowiły około 40% skazań (por. wykres 4), natomiast z danych zilustrowanych na wykresie 6 wynika, że wśród Polaków udział procentowy przestępczości drogowej kształtuje się na jeszcze wyższym poziomie, a także że przestępczość tego rodzaju rośnie. W 2014 r. za czyn kryminalizowany w ustawie o ruchu drogowym skazano 335 osób, w 2015 – 363, w 2016 – 338, zaś w 2017 – 456. Skazania te stanowiły od 54% wszystkich skazań Polaków w 2014 r. do 63% w roku 2017. Zarówno w 2015, jak i w 2016 r. sprawcy przestępstw drogowych stanowili 56% wszystkich skazanych polskich obywateli.

Natomiast osoby skazane za przestępstwa i wykroczenia określone w kodeksie karnym jeszcze w 2014 r. stanowiły jedną trzecią część skazanych Polaków – ich udział procentowy wynosił bowiem 32%. Jednak na przestrzeni kilku lat przestępczość kodeksowa, której sprawcami byli Polacy, malała – w kolejnych latach skazani za przestępstwa i wykroczenia z tego aktu prawnego stanowili 30% w 2015, 29% w 2016 i 23% w 2017 r. wszystkich skazanych Polaków.

Z kolei z analizy danych dotyczących liczby osób skazanych za przestępstwo lub wykroczenie z ustawy o cudzoziemcach wyłania się wnioski, że Polacy stosunkowo rzadko popełniają czyny z tego aktu prawnego. Około 20% ogólnej liczby skazanych cudzoziemców stanowili sprawcy czynów określonych w tej ustawie, natomiast w przypadku polskich obywateli sprawcy czynów tego rodzaju stanowili prawie co

Wykres 6. Polacy skazani na podstawie głównych ustaw prawno-karnych Szwajcarii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Federalnego Urzędu Statystycznego Szwajcarii.

roku 12% wszystkich skazanych Polaków (wyjątkiem był 2016 r., kiedy stanowili oni 13%). Co interesujące, najmniej skazań orzeczonych wobec polskich obywateli dotyczyło przestępczości narkotykowej. Za przestępstwa określone w ustawie o środkach odurzających i substancjach psychotropowych w okresie 2014-2017 co roku skazywano około 10 osób, które stanowiły zaledwie 2% populacji skazanych Polaków.

Na podstawie analizowanych statystyk stwierdzić zatem można, że przestępczość Polaków w Szwajcarii nie wyróżnia się zbyt mocno na tle ogólnego obrazu przestępczości cudzoziemców w tym kraju. To, co przede wszystkim indywidualizuje sprawców polskiego pochodzenia, to fakt, że blisko dwie trzecie wszystkich skazanych stanowili sprawcy przestępstw drogowych. Wydaje się, że respektowanie przepisów ustawy o ruchu drogowym stanowi dla polskich obywateli w Szwajcarii nie lada wyzwanie. Szwajcarzy surowo podchodzą do wszelkich przewinień

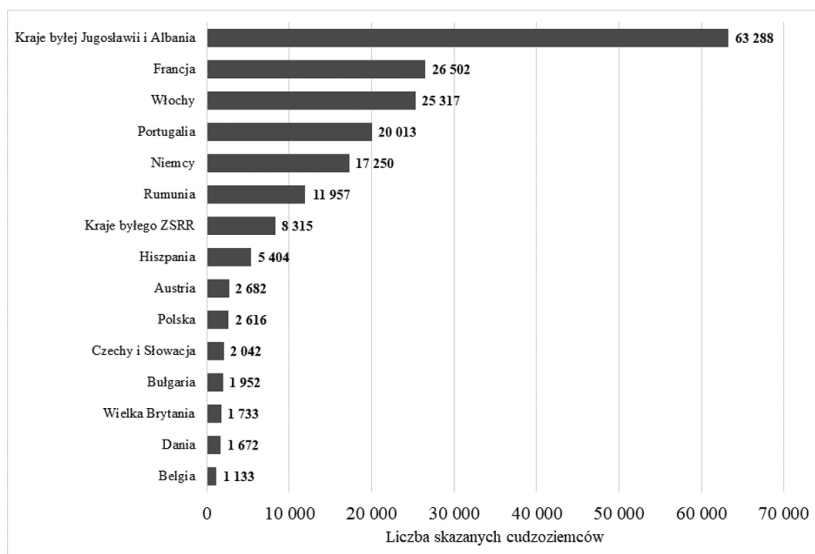
godzących w bezpieczeństwo ruchu drogowego i podejmują liczne działania na rzecz jego poprawy²⁹. Pod tym względem stawiani są za wzór do naśladowania wśród innych europejskich państw, w tym i dla Polski³⁰. Restrykcyjne stosowanie się do przepisów ruchu drogowego w Szwajcarii zestawione obok praktyk polskich kierowców, którzy w polskich realiach dość lekceważąco podchodzą do drogowych zakazów i nakazów, może być częściowym wytłumaczeniem wysokiego odsetka skazanych za przestępstwa i wykroczenia drogowe Polaków.

Ostatnim problemem poruszonym w przedkładanym opracowaniu jest pozycja grupy skazanych Polaków wśród ogółu skazanych cudzoziemców pochodzących z innych państw europejskich. Na wykresie 7 przedstawiono dane liczbowe w tym zakresie dotyczące skazań, które orzeczono w Szwajcarii w latach 2014-2017.

Wykres 7 przedstawia strukturę cudzoziemców z wybranych krajów europejskich skazanych w Szwajcarii w okresie od 2014 do 2017 r. Na

²⁹ Jako przykład takich inicjatyw wskazać można m.in. szwajcarski program działań na rzecz bezpieczeństwa drogowego *Via sicura* (15 czerwca 2012 r. przyjęty przez Parlament Szwajcarii), którego głównym celem określono jako zmniejszenie liczby ofiar wypadków na drogach. Według ewaluacji programu, *Via sicura* miała pozytywny wpływ na bezpieczeństwo ruchu drogowego w Szwajcarii przede wszystkim ze względu na cztery zastosowane instrumenty: całkowity zakaz prowadzenia pojazdu po alkoholu dla nowych i zawodowych kierowców, wprowadzenie obowiązku jazdy na światłach dziennych przez cały rok, zaostrezenie kar za przekroczenie prędkości oraz poprawa infrastruktury drogowej. Por. Federal Roads Office ASTRA, *Evaluation von Via sicura Bericht des Bundesrats in Erfüllung des Postulats 16.3267 der Kommission für Verkehr und Fernmeldewesen des Ständerats vom 14. April 2016*, Berno 2017, s. 5, <https://www.news.admin.ch/news/message/attachments/48984.pdf> (dostęp: 1 listopada 2018 r.).

³⁰ Chcąc wzorować się na szwajcarskich rozwiązaniach dotyczących bezpieczeństwa w ruchu drogowym, polska Komenda Główna Policji podjęła się uczestnictwa w projekcie „Bezpieczeństwo w ruchu drogowym” współfinansowanego ze środków Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy. Projekt trwał od 1 lipca 2012 r. do 31 października 2016 r. i był współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. W ramach projektu odbywały się np. szkolenia dla polskich funkcjonariuszy policji, podczas których przedstawiano sposoby na poprawę infrastruktury oraz rozwiązania finansowe i systemowe. Strona internetowa projektu „Bezpieczeństwo w ruchu drogowym”: <http://www.brd.policja.pl/brd> (dostęp: 1 listopada 2018 r.).

Wykres 7. Cudzoziemcy skazani w latach 2014-2017 według wybranych państw pochodzenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Federalnego Urzędu Statystycznego Szwajcarii.

schemacie ujęto dane liczbowe o tych krajach europejskich, z których pochodzą cudzoziemcy najliczniej skazywani w Szwajcarii. Polacy w tym „rankingu” plasują się na pozycji, która nie wskazuje na to, abyśmy byli grupą cudzoziemców poważnie wpływającą na obraz przestępczości w Szwajcarii – w czteroletnim okresie objętym analizą skazanych zostało 2616 naszych rodaków, którzy stanowili zaledwie 1,5% grupy uwzględnionych na wykresie 7 skazanych obcego pochodzenia. Polacy to zatem grupa ludności napływowej w Szwajcarii, która odznacza się niewysokim udziałem w ogólnym obrazie przestępczości tego kraju. Potwierdzają to również dane ujęte na wykresie 1 i 5, wedle których spośród 29 304 Polaków przebywających w 2017 r. w Szwajcarii wyroki

skazujące orzeczono wobec 725 osób, stanowiących tym samym 2,5% populacji polskich obywateli przebywających w tym kraju.

Natomiast grupę skazanych cudzoziemców, która dominuje nad innymi, stanowią osoby pochodzące z Albanii i krajów byłej Jugosławii, czyli z Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Macedonii, Czarnogóry, Serbii oraz Słowenii. Z danych ujętych na wykresie 7 wynika, że pochodzący z tych państw stanowią 33% cudzoziemców, którzy zostali skazani w analizowanym okresie przez szwajcarskie sądy. Dużą część wyroków skazujących orzeczono również wobec Francuzów, Włochów, Portugalczyków i Niemców, którzy stanowią najliczniejsze grupy cudzoziemców w Szwajcarii.

PODSUMOWANIE

W prezentowanym artykule przedstawiono rozważania dotyczące fenomenu przestępczości cudzoziemców w Szwajcarii. Chcąc zweryfikować prawdziwość funkcjonującego w europejskich społeczeństwach stereotypu Polaka-przestępca, szczególną uwagę zwrócono na przestępczość osądzoną wyrokiem skazującym orzeczonym właśnie wobec Polaków, którzy w Szwajcarii zamieszkują. Badania, których wyniki prezentuje opracowanie, przeprowadzono za pomocą metody analizy danych wtórnych. Wykorzystano statystyki kryminalne dotyczące skazań cudzoziemców za popełnienie przestępstwa lub wykroczenia, które pozyskano ze szwajcarskiego Federalnego Urzędu Statystycznego.

Artykuł jest również próbą zmierzenia się z pytaniem zawartym w jego tytule, na które, jak się jednak okazało po przeprowadzeniu analiz, niewykonalne jest udzielenie jednoznacznej odpowiedzi. W kontekście przestępczości cudzoziemców, tak jak już zaznaczano, niemożliwe jest definitywne stwierdzenie, że obecność cudzoziemców w kraju ich przyjmującym automatycznie wiąże się z tym, że będą oni popełniać przestępstwa. Związek między imigracją i przestępczością jest przedmiotem rozlicznych badań naukowych, a także sporów politycznych i społecznych. Problem jest wieloaspektowy, a w jego obszarze znaczenie mają różnorodne elementy: na przykład to, jaki kraj przyjmuje w swoje

progi ludność napływową z innych państw, jak kształtuje się porządek prawny tego państwa, jaka jest w nim dostępność rynku pracy dla cudzoziemców, ich możliwości zarobkowe, gotowość do integracji ze społeczeństwem państwa przyjmującego i z drugiej strony otwartość tego społeczeństwa na ludność napływową. Cudzoziemiec może zatem powodować kłopoty, ale nie musi. Tak samo zresztą jak krajowiec. Nierozsądnie byłoby kategorycznie stwierdzić, że ludność napływowa roznieca przestępczość w przyjmującym ją państwie.

Warto zaznaczyć, że w świetle badań szwajcarskich uczonych reprezentacja cudzoziemców wśród sprawców przestępstw i wykroczeń nie jest machinalna ani bezwarunkowa i wcale nie muszą oni przeważać w populacji skazanych, co przez długi czas potwierdzały statystyki kryminalne, według których w kraju tym przez wiele dziesięcioleci notowano wyższy współczynnik przestępczości rodzimych obywateli niżeli cudzoziemców³¹. W świetle danych ujętych w niniejszym artykule cudzoziemcy stanowili jednak już blisko 2/3 całej populacji przestępców w Szwajcarii. Co więcej, odsetek sprawców zagranicznego pochodzenia jest wyższy niżeli udział cudzoziemców w ogólnej populacji ludności szwajcarskiej, a ponadto cudzoziemcy aktywniej niż krajowcy uczestniczą w przestępczości narkotykowej, co jest dostrzegalne zwłaszcza w odniesieniu do osób ubiegających się o azyl³².

Biorąc pod uwagę poprzedni akapit oraz przedstawione w artykule dane liczbowe, należy stwierdzić, że w obrazie przestępczości osądzonej wyrokiem skazującym w Szwajcarii więcej jest sprawców pochodzenia obcego niż Szwajcarów. Cudzoziemcy co roku stanowią blisko 60% wszystkich osób skazanych w Szwajcarii. W obrazie przestępczości cudzoziemców osądzonej wyrokiem skazującym dominuje przestępczość związana z ruchem drogowym – blisko połowa populacji skazanych w Szwajcarii cudzoziemców co roku odpowiedzialność karną ponosi właśnie za przestępstwa lub wykroczenia określone w ustawie o ruchu drogowym. Najczęściej cudzoziemcy skazywani są za prowadzenie

³¹ M. KILLIAS, *Immigrants, Crime and Criminal Justice in Switzerland*, «Crime and Justice» 21/1997, s. 401.

³² M. KILLIAS, *Paradise lost? New trends in crime...*, s. 36.

pojazdu pod wpływem środków odurzających. Co więcej, cudzoziemcy, którzy przebywają w Szwajcarii krótkoterminowo (tj. nieposiadający pozwoleń na pobyt typu B i C) częściej popełniają przestępstwa lub wykroczenia niż osoby osiadające długoterminowo. Na przestrzeni analizowanego okresu nieposiadający pozwoleń B ani C stanowili około 60% populacji osób skazanych obcego pochodzenia.

Wśród cudzoziemców zamieszkujących Szwajcarię, ale i popełniających tam czyny przestępne obecni są także Polacy, którzy coraz częściej postrzegają to państwo jako atrakcyjny kierunek emigracji. Co ważniejsze, polskich obywateli w Helwecji co roku przybywa. Jeszcze w 2010 r. ich liczba wynosiła 11 682, natomiast już w 2017 populacja Polaków wzrosła do 29 304 osób. Oznacza to, że polska diaspora w Szwajcarii powiększyła się w analizowanym okresie ponad dwuipółkrotnie.

Z analizy przestępczości Polaków w Szwajcarii wyłania się wniosek, że nie odstaje ona zbyt mocno od ogólnego obrazu przestępczości cudzoziemców w tym kraju. Warto jednak wskazać na pewne elementy wyróżniające sprawców polskiego pochodzenia na tle ogólnego obrazu przestępczości cudzoziemców. To, co cechuje przestępczość Polaków, to fakt, że często są oni skazywani za przestępstwa z ustawy o ruchu drogowym. W świetle przedstawionych w artykule danych ponad 40% wszystkich skazanych Polaków stanowili sprawcy przestępstw i wykroczeń drogowych.

Przestępczość Polaków w Szwajcarii nie przybiera jednak dużych rozmiarów. Wedle danych, które wykorzystano w niniejszym opracowaniu, stanowią oni nie więcej niż 1,5% skazanych cudzoziemców. Udział Polaków w przestępczości cudzoziemców w Szwajcarii wymaga jednak monitorowania i badań w przyszłości, ponieważ biorąc pod uwagę fakt, że populacja tej grupy imigrantów rośnie i najpewniej będzie dalej rosła, rozmiary i struktura przestępczości naszych rodaków w tym kraju będą się zmieniać.

CZY „OBCY” W PAŃSTWIE OZNACZA KŁOPOTY? – FENOMEN
PRZESTĘPCZOŚCI CUDZOZIEMCÓW W SZWAJCARII ZE SZCZEGÓLNYM
UWZGLĘDNIENIEM POLAKÓW

Streszczenie

Artykuł dotyczy fenomenu przestępczości cudzoziemców w Szwajcarii. Ze szczególną uwagą omówiono zwłaszcza obraz przestępczości, której w Szwajcarii dopuszczają się Polacy. Miało to na celu weryfikację prawdziwości funkcjonującego w europejskich społeczeństwach stereotypu Polaka-przestępcy. Badania, których wyniki prezentuje przedmiotowe opracowanie, przeprowadzono za pomocą metody analizy danych wtórnych. Wykorzystano statystyki kryminalne dotyczące skazań cudzoziemców za popełnienie przestępstwa, które pozyskano ze szwajcarskiego Federalnego Urzędu Statystycznego. Analiza danych liczbowych pozwoliła jednoznacznie stwierdzić, iż w obrazie przestępczości osądzonej wyrokiem skazującym w Szwajcarii przeważają sprawcy pochodzenia obcego, ponieważ cudzoziemcy co roku stanowią blisko 60% wszystkich skazanych w Szwajcarii osób. Wśród skazanych cudzoziemców znajdują się również Polacy, którzy coraz częściej postrzegają Helwecję jako atrakcyjny kierunek emigracji. Przestępczości Polaków w Szwajcarii swoją strukturą nie odstaje mocno od ogólnego obrazu przestępczości cudzoziemców w tym kraju, jednak warto wskazać, iż Polacy częściej niż przedstawiciele innych nacji, skazywani są za przestępstwa określone w szwajcarskiej ustawie o ruchu drogowym.

DOES “FOREIGNER” ALWAYS MEAN TROUBLE? CRIME COMMITTED
BY FOREIGNERS IN SWITZERLAND, WITH PARTICULAR EMPHASIS ON
CRIME COMMITTED BY POLES

Summary

This article is on crime committed by foreigners in Switzerland, with a detailed discussion of crime committed by Poles. The purpose of focusing on the “Polish” crime was to check the authenticity of the

stereotype of “the Polish criminal” in European societies. I carried out my research using the secondary data analysis method, and present my results in this study. I used the criminal statistics for the number of convicted foreigners which I obtained from the Swiss Federal Office of Statistics. My analysis of the data showed beyond all doubt that in the breakdown of crime in Switzerland there are more offenders from foreign countries than Swiss citizens. Every year foreigners make up nearly 60% of the offenders convicted in Switzerland. Convicted foreigners include Poles, who are finding Switzerland more and more of an attractive destination for immigration. The breakdown for crime committed by Poles in Switzerland does not differ very much from the general pattern of crime committed foreigners in that country, but it is worth pointing out that Poles are convicted of crimes under the Swiss Road Traffic Act more often than other immigrants.

Słowa kluczowe: prawo karne, przestępczość, Szwajcaria, imigranci, przestępstwa narkotykowe, przestępstwa drogowe, kodeks karny, przestępczość cudzoziemców.

Keywords: criminal law, crime, Switzerland, immigrants, drug offences, traffic offences, the penal code, crime committed by foreigners.

Literatura

- BACHMAN R., SCHUTT R.K., *The practice of research in criminology and criminal justice*, Los Angeles-London-New Dehli-Singapoore-Washington DC 2011.
- BECKER G.S., *Crime and Punishment: An Economic Approach*, «Journal of Political Economy» 76.2/1968, s. 169-217.
- BELL B., FASANI F., MACHIN S., *Crime and immigration: evidence from large immigrant waves*, «The Review of Economics and Statistics» 95(4)/2013, s. 1278-1290.
- BIANCHI M., BUONANNO P., PINOTTI P., *Do Immigrants Cause Crime?*, «Journal of the European Economic Association» 10.6/2012, s. 1318-1347.
- Biuro Analiz i Dokumentacji – Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, *Kary za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości w wybranych krajach*, Warszawa 2014.
- BORJAS G.J., GROGGER J., HANSON G.H., *Immigration and the Economic Status of African-American Men*, «Economica» 77/2010, s. 255-282.

- EHRlich I., *Participation in Illegitimate Activities: A Theoretical and Empirical Investigation*, «Journal of Political Economy» 81.3/1973, s. 521-565.
- Fałkowski M., *Polacy i Niemcy: Wzajemny wizerunek po rozszerzeniu Unii Europejskiej*, [w:] *Polska-Niemcy-Francja. Wzajemne postrzeganie po rozszerzeniu UE*, red. L. KOLARSKA-BOBIŃSKA, M. FAŁKOWSKI, Warszawa 2008, s. 37-67.
- Fałkowski M., POPKO A., *Niemcy o Polsce i Polakach 2000-2006. Główne wnioski z badania*, Warszawa 2006.
- HART H.H., *Immigration and Crime*, «The American Journal of Sociology» 2/1896, s. 369-377.
- KILLIAS M., *Immigrants, Crime and Criminal Justice in Switzerland*, «Crime and Justice» 21/1997, s. 375-405.
- KILLIAS M., *Immigration and Crime: The European Experience*, European University Institute, Fiesole 2011, s. 1-23.
- KILLIAS M., *Paradise lost? New trends in crime and migration in Switzerland*, [w:] *Immigration, Crime and Justice*, red. W.F. McDONALD, Bingley (United Kingdom) 2009, s. 33-45.
- MARTINEZ R., LEE M.T., *On Immigration and Crime, Criminal Justice 2000*, I, US Department of Justice, Office of Justice Programs, s. 486-524.
- MATKOWSKA M., *Współczesne problemy migracji w Polsce*, «Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania» 24/2011, s. 89-102.
- NOWOTNIK D., *Migracje zagraniczne w krajach Unii Europejskiej w warunkach kryzysu gospodarczego*, «Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego» 18/2011, s. 59-69.
- PERKOWSKA M., *Przestępczość zorganizowana w Szwajcarii – fenomen zjawiska*, [w:] *Współczesne oblicza przestępczości zorganizowanej*, red. K. LASKOWSKA, Białystok 2014, s. 219-240.
- PERKOWSKA M., *Status społeczny cudzoziemców w Szwajcarii jako grupy zagrożonej wykluczeniem społecznym*, [w:] *Wybrane prawne, kryminologiczne i medyczne aspekty wykluczenia społecznego*, red. E.M. GUZIK-MAKARUK, E.W. PŁYWACZEWSKI, Białystok 2016, s. 117.
- ZARZYCKA G., *Stereotypy Polski i Polaków w świetle badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku studentów zagranicznych*, «Postscriptum Polonistyczne» 1(1)/2008, s. 171-195.